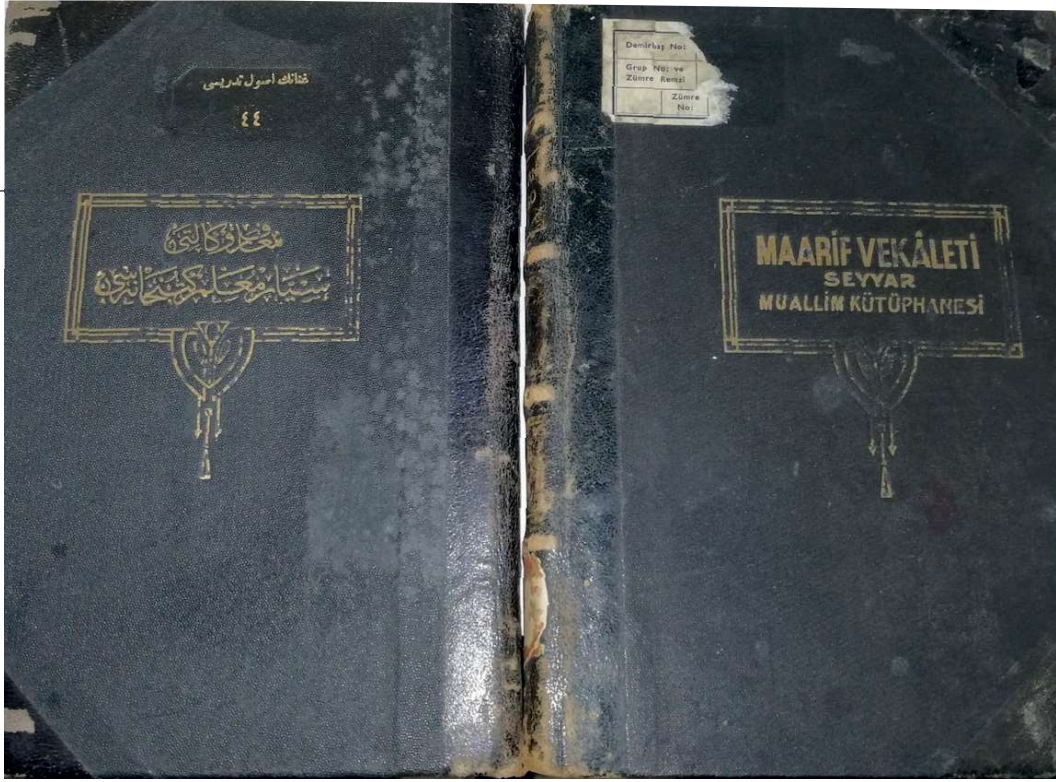




SEYYAR MUALLİM KÜTÜPHANESİ

SELAHATTİN ÖZTÜRK

S EYYAR Muallim Kütüphanesi, gezici kütüphanelerden önce eğitim ordusunun bilinçlenmesi ve öğretmenlerin donanımlı meslek mensubu olarak hizmet etmeleri amacıyla planlanıp iki farklı dönemde uygulanan bir projedir.

Projenin ne zaman (gün ve ay olarak), nasıl, kaç kitapla ve kimler tarafından koordine edilerek başladığı konusunda herhangi bir belgeye ulaşılamamasına rağmen elde bulunan yayınlardan bazı bilgiler çıkarmak mümkündür.

Seyyar Muallim Kütüphanesi Maarif Vekaleti İlk Tedrisat Dairesi tarafından öğretmenlerin kitap okumasını teşvik ve okunan kitapların dolaşımını takip etmeyi amaçlayan bir proje olarak, 1928’de Arap harfli Türkçe, 1930’dan sonra ise Latin harfli Türkçe kitaplarla yürütülmüştür. Birinci devrede 1914–1928 yılları arasında basılmış kitaplar bulunmaktadır. Projede en az 51 kitap olduğu elimizde kimliği bulunan 27 kitabın cildindeki numaralardan anlaşıl-

maktadır. Sadece kitaplar değil *İctihad*, *Muhit*, *Terbiye Mecmuası* gibi dönemin önemli dergileri de kullanıma sunulmuştur.

İkinci devre olan Latin harfli dönemde ise 1929–1932 yılları arasında basılan 85 cilt eser bulunmaktadır.

Her iki dönem için eserlere özel olarak deri cilt yapılmış, kapak üzerine eserin adı, “Maarif Vekâleti Seyyar Muallim Kütüphanesi” başlığı ve projede yer alan sıra numarası yazılmıştır. Ayrıca kitaba ait sayfalar dışında projenin takibi için gerekli bilgilerin (okuyanın adı, adresi, okumaya başladığı ve okumayı bitirdiği tarihler) yazılacağı çizelge için eserin sonuna boş sayfa eklenmiştir.

Mesela bu kitaplardan biri olan *Kaptan Mago’nun Sergüzeştleri*’nin sonundaki takip çizelgesinde yazılı bilgilerden hareketle eserin 27 Ocak 1931’de Siirt’te okunmaya başlandığı ve en son 30 Ocak 1956’da Silivri/Ortaköy’e kadar ulaştığını öğrenmekteyiz. Eser bu süre zarfında Siirt, Denizli, Sakarya ve İstanbul’da on iki muallim tarafından okunmuştur.

Bütün eserlerin ön kapağının iç

yüzüne yapıştırılmış “muhtıra” başlıklı yazıdan projenin kararlılıkla yürütülmesi için her türlü planlamanın yapıldığını ve ciddiyetle uygulamaya konulduğunu anlıyoruz.

Projenin ne zaman sonlandığına dair resmî belgelere ulaşılamamakla birlikte, Muzaffer Gökman, *Kitaplar Arasında 44 Yıl* isimli hatıralarında 1 Haziran 1933 yılında İstanbul Maarif Müdürlüğünde göreve başladıktan kısa bir müddet sonra bu çalışmanın kaldırıldığından bahsetmektedir.

Seyyar Muallim Kütüphanesi projesi kütüphanecilik tarihimizde önemli bir yeri olan, “Eşekli Kütüphaneci” Mustafa Güzelgöz’ün gezici kütüphane uygulamasından önce kitabın okuyucunun ayağına gönderildiği bir sistem olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca günümüzde uygulanan kütüphaneler arası ödünç verme uygulamasının ilk örneği olması bakımından da dikkate değerdir. Projedeki kitap listesi, devrin eğitimcilerinden öncelikle okumaları beklenen konuları ve eserleri ortaya koymaktadır. **Z**